

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА  
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА



**МАТЕРІАЛИ**

VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**11 – 13 жовтня 2018 р.**

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ**

**РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА**

**ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

**м.Одеса**

**УДК: 338.43:316.502(477)**

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 11-13 жовтня 2018 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2018. – 327 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - к.с.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 2 від 02.10.2018 р.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

2. Lupton, R.A., Chapman, K.J., Weiss, J.E. (2000). A Cross-national exploration of business students' attitudes, perceptions, and tendencies toward academic dishonesty. *Journal of Education for Business*, vol. 75, no. 4, pp. 231-235.
3. Lupton, R.A. Chapman K.J. (2002) Russian and American college students' attitudes, perceptions and tendencies towards cheating. *Education research*, vol. 44, no. 1, pp. 17-27.
4. Шерстюк В. Г., Жарикова М. В. Система поддержки академической честности для украинских университетов// Наука та прогрес транспорту. Вісник [Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту] - 2017, № 2 (68) Режим доступа: <http://oaji.net/articles/2017/1555-1496385276.pdf>
5. Кислова О.Н., Кузина И.И. Академическая порядочность современных украинских студентов в контексте становления академической культуры // Научный результат.//Социология и управление. Режим доступа: <http://research-result.ru/journal/article/881/>.
6. Ромакин В. В. Мотивації, переконання та поведінка українських і американських студентів бакалаврату щодо норм академічної культури / В. В. Ромакин // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Педагогіка. - 2010. - Т. 136, Вип. 123. - С. 34-41. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped\\_2010\\_136\\_123\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2010_136_123_8)
7. Ромакин В.В., Опыт университета США в исследовании академической порядочности, УДК 378.14 [Николаевский государственный гуманитарный университет имени Петра Могилы] Режим доступа: <http://myreferat.net/referats/27/183313>.

## ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЯК СПОСІБ ВИХОВАННЯ ДРУЗІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Тодорова С. М., канд. філос. наук, доцент, Гончаров М., студент (Білорусь).  
Одеська національна академія харчових технологій

Поступове інтегрування України в глобальну світову співдружність робить її все більш відкритою для політичних, економічних, культурних відносин з різними країнами світу. На сьогодні наша країна не лише делегує своїх фахівців для обміну досвідом, проходження стажування і навчання в зарубіжних навчальних закладах і наукових центрах досліджень, щоб оволодіти технологіями адаптації вітчизняної науки та культури до глобальних економічних і соціальних моделей, але й приймає у себе іноземних громадян із цією ж метою.

Навчання іноземних студентів є пріоритетним напрямком діяльності будь-якого ВНЗ світу. Україна входить у число держав, що активно приймають на навчання молодих людей із різних країн Азії, Африки та Сходу. Приєднавшись до Болонської конвенції, Україна підтримала тезис про те, що основна задача освіти полягає у формуванні та розвиткові особистості, але не лише шляхом накопичення певних фактів, але й за допомогою засвоєння загальнолюдських цінностей, прийняття за основу культуротворчої функції навчання.

Для того, щоб іноземний студент став повноцінним фахівцем за роки навчання у ВНЗ, необхідно проводити всебічний аналіз навчання іноземних студентів у різних країнах світу за останні десятиліття, розробку концептуальних основ реформування системи підготовки іноземних спеціалістів для зарубіжних країн в Україні в нових політичних, економічних і соціальних умовах,

враховувати, що навчання майбутнього фахівця сьогодні необхідно ґрунтувати на основі процесу симбіозу навчальної діяльності та професійної, на об'єднанні загальної освіти та професійної підготовки, на використанні сучасних інформаційних технологій, а особливу увагу потрібно звертати на національно-культурні особливості контингенту студентів, адже даний підхід допоможе кращій адаптації іноземних громадян до нових соціально-культурних обставин.

Культурно-історичні традиції, носіями котрих є іноземці, обумовлюють їхній менталітет, котрий проявляється в поведінці як на заняттях, так і в побуті. Так, наприклад, уродженці арабських країн, де домінуючою релігією є іслам, помітно відрізняються поведінкою в суспільстві від індусів, більшість з яких вихована на традиціях індуїзму. Мешканці європеїзованого Тунісу (особливо дівчата) серед інших арабських студентів також виділяються достатньою відкритістю та комунікабельністю в порівнянні з вихідцями тих країн, де відношення до поведінки регламентується більш суворо [1].

Взагалі, виникнення та формування національних рис учені-етнографи, соціологи знаходять в історії народу, його способі та умовах життя. Великий вплив на формування культурного архетипу того чи іншого народу має і панівна релігія (наприклад, іслам у мусульманів) або домінуюча духовна система (конфуціанство у китайців), а також інші фактори. Неспівпадіння культурних кодів найчастіше є причиною виникнення міжкультурного нерозуміння, яке здатне призвести не лише до порушення вербальної комунікації, але й до більш глибокого конфлікту культур.

Особливу роль в успішності навчання іноземних студентів відіграє врахування особливостей емоційно-психічного складу, обумовленого, в першу чергу, національними характеристиками. Особливо на підготовчих факультетах (відділеннях), де навчаються носії декількох культур, створюється особливе культурне середовище, в якому стикаються зразки етнічної поведінки, моральні цінності, що властиві різним народам, проявляються особливості національної ментальності та інші детермінанти соціальної взаємодії.

Найбільш складною та гострою є проблема психологічної адаптації студентів-іноземців до нових соціально-культурних умов існування. Створення належних психолого-педагогічних умов для адаптації іноземця до освітньої діяльності допомагає уникнути негативних психологічних явищ у студентів. Як правило, перехід до нових соціально-культурних умов супроводжується напруженою механізми адаптації, а в окремих випадках має місце їх перенавантаження та ламання. Несприятливі умови перебування іноземних студентів призводять до порушення у них психічної рівноваги, лабільності нервової системи, виникнення емоційної нестабільності та, як результат, часткової або повної втрати мотивації до подальшого навчання. Як свідчить вітчизняний досвід, період повної соціо-мовної культурної адаптації в Україні з моменту початку навчання на підготовчому відділенні триває 1.5-2 роки. Тому актуальною проблемою для всіх навчальних закладів України є скорочення терміну цієї адаптації задля вивільнення більшого часу на реалізацію всіх можливостей навчання та отримання вищої освіти.

Взагалі, методична концепція викладання української або російської мов, як іноземних, в корні відрізняється від концепцій викладання рідної мови українським студентам. Від самого початку різні не лише мета, але й умови організації навчального процесу. Адже іноземні студенти взагалі не володіють мовою і процес навчання проходить стадії від осмислення особливостей тих чи інших явищ мови до формування вмінь і навичок володіння новою мовою. Ще одним із важливих моментів є те, що іноземні студенти приступають до освітнього процесу в українських ВНЗ у статусі вже сформованої особистості.

Навчання нерідною мовою студентів, котрі паралельно лише оволодівають мову навчання та мають національно-специфічний досвід учбової діяльності, як відмічає О. І. Суригін, обумовлює додаткові принципи організації навчання, серед яких принцип комунікативності, принцип врахування національно-культурних особливостей і принцип міжкультурної взаємодії. Принцип комунікативності визнається провідним методичним принципом. Навчання організовується у звичних для спілкування умовах або наближених до них. Принцип комунікативності припускає «...використання ситуацій реального спілкування, організацію активної творчої діяльності, застосування колективних форм роботи, увага до проблемних ситуацій і творчим видам завдань, що передбачають залучення студентів у спільну діяльність...» [2.242]

Принцип врахування національно-культурних особливостей обумовлений, як ми вже відмічали, специфікою контингенту студентів. Він передбачає таку організацію навчального процесу, під час якої викладач в умовах міжкультурної взаємодії з носіями інших мов сприяє формуванню міжкультурної компетентності. Процес навчання в багатонаціональних групах полягає в тому, що він є процесом міжкультурної взаємодії, де студенти і викладач належать до різних лінгвокультур, а педагогічна взаємодія будується на принципі полілогу культур.

З метою подолання культурного бар'єру особливу увагу слід приділяти педагогічному спілкуванню, котрий виконує інформаційну, самопрезентативну та афективну функції. Емоція є однією з форм вияву культурного бар'єру. Недооцінка емоційної сторони навчального процесу може призвести до негативних наслідків, наприклад, зменшення інтересу до навчальної діяльності. Вона ж здібна виступати в якості його нейтралізації.

Взагалі, дуже важливу роль під час роботи в інтернаціональних групах відіграє соціокультурна компетенція викладача, котра полягає в знанні національно-культурних особливостей соціальної та мовленнєвої поведінки студентів-іноземців: звичаїв, етики, соціальних стереотипів, історії та культури країни, знання індивідуальних особливостей студентів, що приїхали на навчання, і це, в свою чергу, допоможе викладачу у вірному виборі правильних учбових стратегій навчання.

Ще потрібно підкреслити, що в різних культурних традиціях по-різному розуміється роль педагога в навчальному процесі. Так, в українській системі освіти, особливо під час викладання української або російської мов, як іноземних, вважається доцільним підхід до особистості студента як до центрального ланцюга учбового процесу. Студент виступає об'єктом навчання, тому його відношення з

викладачем на заняттях визнаються партнерськими. Це викликає деякі труднощі сприйняття у студентів з країн Дальнього Сходу, де традиційно виховується вкрай поважне відношення до вчителя, суворе дотримання дистанції між викладачем і студентом.

Взагалі, викладач, котрий працює з іноземними студентами, є одночасно і організатором, вихователем і помічником. Задача викладача – найбільш комфортно та оперативно включити студента до соціально-культурного континууму ВНЗ; допомогти йому подолати внутрішні бар'єри, залучити його до навчального та суспільного життя вишу.

Розуміння національних особливостей українського народу теж дає можливість ціленаправлено впливати на процес адаптації за рахунок сприйняття іноземцями історії та культури українського народу як шляхом навчання, так і під час безпосереднього знайомства з носіями цих традицій, мешканцями нашої країни, передусім з викладачами та студентами свого рідного ВНЗ. Дуже важливим є неформальне спілкування з людьми в неофіційних обставинах, з кураторами, викладачами, а також інформація, котра постійно надходить із засобів мас-медіа (телебачення, радіо, преса і т.п.)

Отже, врахування особливостей національних культур є важливою умовою в процесі підготовки іноземних студентів. Основою організації культурно-освітнього простору сучасних вищих навчальних закладів є реалізація принципів полікультурної освіти та використання міжнародного досвіду соціально-педагогічної підтримки іноземних студентів із врахуванням специфіки умов українських вишів. Особливість полікультурної освіти полягає в її спрямованості на збереження студентами-іноземцями власної культурної ідентичності разом з одночасним прийняттям нових соціокультурних, освітніх і виховних вимог.

Намагання підвищити ефективність навчального процесу, скоротити період адаптації у ВНЗ стимулює пошук нових шляхів і механізмів, котрі повинні сприяти якісному засвоєнню навчального матеріалу та формуванню у студентів умінь та навичок. Міжкультурна освіта повинна переслідувати наступні цілі:

- навчати іноземних студентів взаємодії з культурними відмінностями та диверсифікацією в суспільстві, надавати їм необхідні навички до набуття даних здібностей (навички міжкультурної комунікації та вирішення конфліктних ситуацій, інтуїтивне розуміння правильної поведінки в суспільстві з культурним розмаїттям, аналіз власних культурних цінностей);

- стимулювати терпимість, взаємоповагу та розуміння, відкритість до окремих осіб або груп осіб з різним культурним, етнічним, національним, релігійним минулим;

- боротись із расизмом, ксенофобією, дискримінацією, упередженнями та хибними стереотипами.

Як бачимо, на сучасному етапі вивчення особливостей процесу підготовки іноземних студентів набуває великого значення. Адже це буде позитивно сприяти укріпленню взаєморозуміння та довірчим відносинам між країнами та народами, цілеспрямованому обміну накопиченими знаннями, духовному збагаченню людей, активному входженню України у сферу освітньої співдружності та набуття признання на міжнародному рівні.

Таким чином, успішне вирішення відповідального завдання вищої школи при підготовці іноземних студентів вимагає розробки нових концептуальних підходів з урахуванням особливостей національних культур даного контингенту.

#### Література

1. Грищак В. З. Особливості періоду соціальної адаптації іноземних студентів протягом перших років навчання в українському ВНЗ / В. З. Грищак, І. Г. Молоткова // Фахова підготовка іноземних громадян в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (4-6 лют. 2002 р.) / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2002. – С.3-7.
2. Азимов Э. Г., Шукин А. Н. Словарь методических терминов. – СПб : «Златоуст», 1999. – 472 с.
3. Поморцева Н. В. Педагогическая система лингвокультурной адапции иностранных учащихся в процессе обучения русскому языку: дис...д-ра педагог. наук: 13.00.02 / Н.В. Поморцева. – М., 2010. – 361с.
4. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века: в поисках практико-ориентированных образовательных концепций: учебное пособие, М. : Совершенство, 1998. – 608 с.

## САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ЛИЧНОСТИ И СОВРЕМЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ТРУДОВЫМ КОЛЛЕКТИВОМ

Мельник Ю. Н. канд. філос. наук, доцент, Абдуллах А. Б. студент (Лівія)  
Одесская национальная академия пищевых технологий

Анализ работы предприятий, особенно в пищевой промышленности, свидетельствует о том, что современные тенденции развития менеджмента как науки и практики управления целенаправленной человеческой деятельностью, призванной обеспечить оптимальное использование имеющихся материальных, финансовых и людских ресурсов для достижения поставленной цели или решения определенных задач, всё в большей и большей степени отражают необходимость максимально возможного учета влияния человеческого фактора на конечный результат.

Ещё в начале прошлого века, после первой мировой войны, когда восстановление и развитие производства стало главной задачей общества, материальные ресурсы которого были сосредоточены в наиболее экономически развитых странах, перед управляющими структурами встала задача резкого повышения производительности труда рабочих. Однако, интенсификация использования физических возможностей человека, особенно в крупном машинном производстве, была доведена до предела, и заметного успеха в этом направлении добиться уже было невозможно. Остро встал вопрос о повышении уровня использования ресурсов каждой личности и трудового коллектива в целом. Этого требовала и автоматизация производства, при которой физические затраты труда снижаются по сравнению с умственными и психологическими факторами. Однако все поняли, что умственной деятельностью, с учетом психологической особенности каждой личности, управлять гораздо сложнее, ибо многие методы стимулирования труда и повышения его производительности, связанные только с использованием материального интереса, утратили свое былое значение. Сама жизнь потребовала переориентации центра

- Ангелов Г. В., к.і.н., професор, Лар'яновський І. С., к.ф.н., ст. викладач,  
Шевченко Г. А., к.ф.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса
97. СОЦІАЛЬНА КАТАСТРОФА В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ У 1920-1921 РР. (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ) 250  
Шишко О. Г., к.і.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса
98. НОВА ГЕНЕРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЯК «АГЕНТИ ЗМІН» СУЧАСНОЇ МОДЕРНОЇ ДЕРЖАВИ 253  
Дмитрашко С. А., к.п.н., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса
99. ДО ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 256  
Пурцхванідзе О. В., к.ф.н., доцент, Паскаренко О., студентка (Молдова)
100. МОРАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА 259  
Зухіна Євгенія Миколаївна, викладач II категорії,  
Механіко – технологічний коледж
101. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ЗА ВЫСОКИЙ ТЕМП ИЗУЧЕНИЯ МАТЕРИАЛА 263  
Лысяный А.А., преподаватель  
Колледж нефтегазовых технологий, инженерии и инфраструктуры сервиса
102. СТУДЕНТСЬКА СІМ'Я: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 267  
Мамроцька О.А. канд. істор. наук, асистент, Петрова К. студентка (Росія)
103. СУЧАСНІ МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ 269  
Мамроцька О.А., к.і.н., асистент, Аганіязова О., студентка (Туркменістан)
104. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ. ІСТОРИЧНЕ ПІДРУНТЯ РІВНОСТІ СТАТЕЙ 272  
Орлова В. О., к.ю.н., ст.викладач, Зейналов М. студент (Азербайджан)
105. ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО НАПРЯМУ УКРАЇНИ НА МОЛОДЬ 274  
Орлова В. О., канд. юр. наук, ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса
106. ИЗУЧЕНИЕ УРОВНЯ АКАДЕМИЧЕСКОЙ ПОРЯДОЧНОСТИ СРЕДИ СТУДЕНТОВ КНТИИС ОНАПТ 276  
Пеньковская Н.К., к.п.н, преподаватель  
Колледж нефтегазовых технологий, инженерии и инфраструктуры сервиса
107. ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЯК СПОСІБ ВИХОВАННЯ ДРУЗІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ 280  
Тодорова С. М., канд. філос. наук, доцент, Гончаров М., студент (Білорусь)
108. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЛІЧНОСТІ И СОВРЕМЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ТРУДОВЫМ КОЛЛЕКТИВОМ 284  
Мельник Ю. Н. канд. філос. наук, доцент, Абдуллах А. Б. студент (Лівія)
109. РОЛЬ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ В ГУМАНІЗАЦІЇ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕСА 288  
Стояно О. А., канд. филос. наук, доцент, Абу Х. К. студент (Ліван)  
Одесская национальная академия пищевых технологий
110. ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 291  
Самокиш В. П. канд. юр. наук, ст. викладач, КумарСандіп студент (Індія)
111. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ПЕРСОНАЛОМ В ПИЩЕВОЙ ОТРАСЛИ 294  
Черкасский А.В. канд. истор. наук, доцент, Валі Ахмед студент (Єгипет)
112. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО ЛІДЕРСТВА У ВИРОБНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ 297  
Черкаський А.В., канд. істор. наук, доцент, Мбемба Є., магістр (Ангола)
113. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА, КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИНТЕРЕСЫ СТРАНЫ 301  
Черняк Г. А., к.и.н., доц., Кириченко И.А., аспирант, Крылов Н. Г., студент